

Valtioneuvoston kirjelmä Eduskunnalle ehdotuksesta puitepäättökseksi rahanväärennyksen estämiseksi annettavan rikosoikeudellisen suojan vahvistamisesta euron käyttöönoton yhteydessä (euron väärentäminen)

Valtiopäiväjärjestyksen 54 b §:n mukaisesti lähetetään Eduskunnalle muistio Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 31 artiklaan perustuvasta ehdotuksesta puitepäättökseksi

rahanväärennyksen estämiseksi annettavan rikosoikeudellisen suojan vahvistamisesta euron käyttöönoton yhteydessä.

Helsingissä 26 päivänä elokuuta 1999

Oikeusministeri *Johannes Koskinen*

Lainsäädäntöjohtaja Jan Törnqvist

EHDOTUS PUITEPÄÄTÖKSEKSI RAHANVÄÄRENNYKSEN ESTÄMISEKSI ANNETTAVAN RIKOSOIKEUDELLISEN SUOJAN VAHVISTAMISESTA EURON KÄYTTÖNOTON YHTEYDESSÄ

1. Yleistä

Oikeus- ja sisäasiainneuvosto on 28.5.1999 hyväksynyt päätöslauselman rahanväärennyksen estämiseksi annettavan rikosoikeudellisen suojan vahvistamisesta euron käyttönoton yhteydessä. Euroopan unionin jäsenvaltio Saksa on heinäkuussa 1999 laatinut päätöslauselman pohjalta ehdotuksen puitepäätökseksi rahanväärennyksen estämiseksi annettavan rikosoikeudellisen suojan vahvistamisesta euron käyttönoton yhteydessä. Ehdotusta käsitellään neuvoston aineellista rikosoikeutta käsittelevässä työryhmässä. Suomen tavoitteena puheenjohtajavaltiona on, että puitepäätöksestä saavutetaan ainakin poliittinen yksimielisyys oikeus- ja sisäasiainneuvostossa 2.–3.12.1999.

Tämä muistio perustuu liitteenä olevaan asiakirjaan 9966/99 DROIPEN 4. Oikeusministeriö on 17.5.1999 päivätyllä valtiopäiväjärjestyksen 54 e §:n mukaisella kirjelmällä antanut eduskunnalle tiedoksi puitepäätösehdotuksen perustana olleen päätöslauselmaehdotuksen.

2. Pääsiallinen sisältö

Puitepäätöksen tavoitteena on 2 artiklan mukaan täydentää väärän rahan valmistamisen vastustamiseksi 20 päivänä huhtikuuta 1929 Genevessä tehdyn kansainvälisen yleissopimuksen (jatkossa yleissopimus) määräyksiä ja helpottaa niiden soveltamista. Jäsenvaltioiden, jotka eivät vielä ole liittyneet yleissopimukseen, on sitouduttava liittymään siihen. Yleissopimukseen perustuvat veloitteet säilyvät puitepäätöksen hyväksymisen jälkeen muuttumattomina. Puitepäätösehdotuksessa on monissa kohdin viitattu suoraan yleissopimuksen määräyksiin.

Puitepäätöksen 3 artiklassa veloitetaan jäsenvaltioita ryhtymään toimiin sen varmistamiseksi, että yleissopimuksen artiklassa 3 kohdissa 1–4 mainittu menettely (petollinen

rahan valmistaminen tai sen vajentaminen, väärän rahan petollinen liikkeelle laskeminen, maahantuonti tai rahan vastaanottaminen tarkoituksessa laskea se edelleen liikkeelle tai em. toimien yritys tai avunanto) laajennettuna puitepäätöksen 3–7 artikloissa kuvatuilla toimilla, on rangaistavaa erityisesti ottaen huomioon raha, joka on valmistettu rikkomalla toimivaltaisen viranomaisen oikeutta rahan liikkeeseen laskemiseen. Artiklan 2 kohdan mukaan rangaistavuuden tulee koskea myös tekoja, jotka kohdistuvat rahaan, joka on tarkoitettu laskettavaksi liikkeelle, mutta jota ei vielä ole laskettu liikkeeseen.

Puitepäätöksen 4 artiklassa laajennetaan yleissopimuksen 3 artiklan 3 kohdassa tarkoitettuja toimia siten, että myös väärennetyt rahan kuljettamisen, maastaviennin, luovuttamisen toiselle henkilölle ja hankkimisen toiselle henkilölle on oltava rangaistavaa. Puitepäätöksen 5 artiklan mukaan hologrammit ja muut rahan yksityiskohdat sekä tietokoneohjelmat ja muut ominaisuuksiensa kannalta rahan väärentämiseen tarkoitettut välineet on rinnastettava yleissopimuksen 3 artiklan 5 kohdassa tarkoitettuihin laitteisiin (väärän rahan valmistamiseen tai vajentamiseen erityisesti soveltuvat työkalut tai välineet) ja näiden hallussapito on yleissopimuksessa mainittujen tekojen lisäksi (petollinen valmistus, vastaanotto tai hankinta) katsottava rangaistavaksi.

Puitepäätöksen 6 artiklassa veloitetaan jäsenvaltioita ryhtymään toimiin sen varmistamiseksi, että yleissopimuksen 3 artiklassa tarkoitettuihin ja puitepäätöksen 3–5 artiklan mukaisesti laajennettuihin toimiin liittyy tehokkaita, suhteellisia ja vakuuttavia rikosoikeudellisia sanktioita mukaan lukien vapausrangaistukset, jotka voivat johtaa luovuttamiseen.

Puitepäätöksen 7 artiklassa on määräykset jäsenvaltioiden viranomaisten toimivallasta. Kohdan 1 mukaan jäsenvaltion toimivalta

ulottuu kokonaan tai osittain sen alueella tehtyihin rikoksiin. Kohdan 2 mukaan jäsenvaltiolla on toimivalta myös sellaisten euroon liittyvien rikosten suhteen, jotka on tehty se alueen ulkopuolella siinä tapauksessa, että jäsenvaltio ei ole luovuttanut rikosentekijää. Nämä määräykset eivät kuitenkaan vaikuta yleissopimuksen 8 ja 9 artikloiden soveltamiseen, eli tilanteisiin, jonka mukaan valtiossa, joka ei luovuta kansalaisiaan, on rangaistava kansalaisen ulkomailla tekemästä rikoksesta samalla tavoin kuin siinä tapauksessa, jos rikos olisi tehty kyseisessä valtiossa (8 art). Samoin ulkomaalaisen ulkomailla tekemästä rikoksesta on rangaistava oleskeluvaltiossa kuin jos rikos olisi tehty siellä, jos oleskeluvaltion lainsäädäntö mahdollistaa ulkomailla tehdyn rikoksen syytteenpanon siinä tapauksessa, että luovuttamista on pyydetty mutta rikoksesta riippumattomasta syystä siihen ei voida suostua (9 art). Puitepäätöksen 7 artiklan 3 kohdan mukaan, jos useilla jäsenvaltioilla on toimivalta saman rikoksen osalta, jäsenvaltioiden on yhteistyössä päätettävä, missä valtiossa syyte nostetaan, jotta rikosoikeudellinen käsittely voidaan mahdollisuuksien mukaan keskittää vain yhteen jäsenvaltioon.

Puitepäätöksen 8 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on ryhdyttävä tarvittaviin toimiin puitepäätöksen määräysten toteuttamiseksi 31.12.2000 mennessä. Jäsenvaltioiden on toimitettava neuvoston pääsihteeristölle, Euroopan yhteisöjen komissiolle ja Euroopan keskuspankille säännösteksti, jolla puitepäätöksen määräykset siirretään kansalliseen lainsäädäntöön. Neuvosto arvioi 30.6.2001 mennessä, miten jäsenvaltiot ovat täyttäneet velvollisuutensa. Lisäksi neuvoston 5.12.1997 hyväksymän yhteisen toiminnan mukainen arviointi järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaan liittyvien kansainvälisten

sitoumusten kansallisen tason soveltamisesta ja täytäntöönpanoa koskevan arviointijärjestelmän perustamisesta on suoritettava 31.12.2004 mennessä.

3. Vaikutus Suomen lainsäädäntöön

Suomi on vuonna 1936 ratifioinut rahanväärennystä koskevan yleissopimuksen. Rikoslain 37 luvun rahanväärennystä ja rahanväärennyksen valmistelua koskevat pykälät (769/1990) kattavat pääpiirteissään puitepäätöksen 3–6 artikloissa esitetyt vaatimukset lukuunottamatta 3 artiklan 2 kohtaa, jossa vaaditaan rangaistavuutta suhteessa sellaiseen valuuttaan, jota ei ole laskettu vielä liikkeeseen. Tällaisen rikoksen rangaistavuus Suomessa on ainakin epäselvää. Lisäksi puitepäätöksen 4 artiklassa mainittu tietoinen väärän rahan kuljettaminen ja maastavienti ei tällä hetkellä sellaisenaan sisälly lainsäädäntöömme, joka kattaa vain maahantuonnin, hankkimisen, vastaanottamisen ja toiselle luovuttamisen (RL 37:1). Myöskään hallussapitoa ei ole erikseen säädetty rangaistavaksi, joskin muut tekemuodot käytännössä kattavat hallussapidonkin. Myös puitepäätöksen 7 artiklan 2 kohdan mukainen toimivaltasäännös saattaa edellyttää rikoslain 1 luvun 7 §:n soveltamisesta annetun asetuksen (627/1996) 1 §:n muuttamista siltä osin, kun puitepäätös laajentaa vuoden 1929 yleissopimusta.

4. Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto katsoo, että ehdotus puitepäätökseksi on sisällöltään tärkeä ja suhtautuu asiaan myönteisesti. Ehdotettuun puitepäätökseen ei liity Suomen näkökulmasta ongelmia. Ehdotuksen tarkempi käsittely neuvoston työryhmässä jatkuu edelleen.

